

DOLENJSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtek — Posamezna številka 10 din — LETNA NAROCNINA 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačilna je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 amer. dolarje — TEK. RACUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki v Novem mestu št. 606-70/3-24

Stev. 35 (441) LETO IX.
NOVO MESTO, 4. septembra 1958

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov ne vračamo — TISKA Casopisno podjetje "Slovenski poročevalec" v Ljubljani

Spored

DOLENJSKEGA KULTURNEGA FESTIVALA
KOSTANJEVICA NA KRKI

SOBOTA, 6. septembra 1958:

ob 18. uri: Otvoritev Razstave slovensko-hrvaškega kmečkega upora iz leta 1573. Prireja Zasavski muzej iz Brežic.

ob 19. uri: Fanfare, streljanje s topiči, govor pokrovitelja, prizig festivalskega ognja, promenada čolnov, vmes promenadni koncert godbe na pihala iz Metlike.

ob 20. uri: Ivan Cankar: "Hlape". Drama SNG.

NEDELJA, 7. septembra 1958:

ob 15. uri: Brigadni večer graditeljev ceste Bratstva — enotnosti.

SREDA, 10. septembra 1958:

ob 20. uri: "Svojega telesa gospodar". Premiera filma ob navzočnosti ustvarjalcev.

SOBOTA, 13. septembra 1958:

ob 20. uri: Večer jugoslovenskih plesov. Izvaja akad. folklorna skupina "France Marolt".

NEDELJA, 14. septembra 1958:

ob 15. uri: Jakob Gotovac: "Ero z onega sveta". Opera HNK Zagreb.

ob 18. uri: Dolenjska trgatav.

SOBOTA, 20. septembra 1958:

ob 20. uri: Večer pesmi in belokranjskih ljudskih plesov. Izvaja Prosvetno društvo "Dušan Jereb" iz Novega mesta in Prosvetno društvo "E. Gangl" iz Metlike.

NEDELJA, 21. septembra 1958:

ob 20. uri: Stevan Hristič: "Oh ridška legenda". Opera SNG.

CETRTEK, 23. septembra 1958:

ob 12. uri: Večer vodilnih slovenskih književnikov, ob 20. uri: (Mlada generacija.) Janez Menart, Kajetan Kovič, Tone Pavček, Ciril Zlobec, Lojze Kovacic in Andrej Hieng.

SOBOTA, 27. septembra 1958:

ob 20. uri: Tiemeyer: "Mladost pred sodiščem". PD "Lojze Košak", Kostanjevica na Krki.

NEDELJA, 28. septembra 1958:

ob 20. uri: M. Držič: "Dundo Maroje". Premiera SLG Celje.

SOBOTA, 4. oktobra 1958:

ob 20. uri: M. Pucova: "Svet brez sovraštva". PD "Lojze Košak", Kostanjevica na Krki.

NEDELJA, 5. oktobra 1958:

ob 20. uri: Veseli večer bratov Avsenikov.

Ves čas festivala je odprta Gorjupova galerija, v kateri razstavljajo 130 eksponatov naslednji slikarji: Bogdan Borčić, Riko Debenjak, Zoran Didek, Maksim Gaspari, Alenka Gerlovič, France Godce, Jože Gorjup, Božidar Jakac, Elko Justin, France Kralj, Tone Kralj, Miro Kugler, Vlado Lamut, Miha Maleš, France Mihelič, Zvonimir Mušič, Lojze Perko, Cita Potokar, Milan Rijavec, Ivan Seljak, Vladimir Stoviček, Franjo Stiplovec, Ive Šubič in Fran Tratnik.

Priljubljeni odbor.

Zdaj je še čas

da se temeljito pripravimo na jesensko setev italijanskih vrst pšenice in na bližnje volitve zadrudnih svetov

Poročali smo že o velikem pomenu letošnje jesenske setve in o načrtih, ki so z njo v zvezi pred našimi zadrugami, odbori ljudske oblasti in političnimi organizacijami. Podatki na okrajni zadrudni zvezi kažejo, kje so se organizacije in zadrugе za to važno politično in gospodarsko nalogo zares zavzele in kje ne. Po zadnjih podatkih je dosegla Kmetijska proizvajalna zveza Brežice pribl. 58 odst. svojega plana, KPZ Novo mesto 52 odst. in KPZ Črnomelj pribl. 27 odst. Med najboljšimi občinami so v okraju Brežice, Straža-Dol, Toplice in Žužemberk, zadruga Suhor, Adlešiči, Črešnjevce, in še nekatere, medtem ko je stanje slabo v občinah Črnomelj, Metlika, Senovo, Novo mesto, Trebnje, Kostanjevica in Sentiernje. Številke še niso dokončne. Zadrugе in organizacije prav

zdaj še nadaljujejo začetno delo in tolmačijo kmetovalcem pomen uvajanja italijanskih sort pšenice. Povsod tam, kjer so začeli to delo s podporo celotnega političnega akcija, so tudi uspehi veliko boljši. Tam so pripravne za setev dobre in sklepanje pogodb zadovoljivo. Ponovimo še enkrat, da gre letos za splošno jugoslovansko akcijo, da bi se v pridelovalno vrsto pšenice osamosvojili in rešili uvoz! Pri tem važnem delu, v katerega vlagamo precej sredstev, je državljanska dolžnost vsakega zavrednega kmetiča, da prispeva svoj delež. Korist bo imel tudi kmet sam, seveda če bo hotel sodelovati. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da morajo dobiti svoj del tudi zadrudne organizacije, ki to akcijo vodijo. Samo z močnimi zadrudnimi skladi bo na vasi zagotovljen nadaljnji napredek. Ponovno smo že po-

vedali, da nam mora zemlja več dati kot je rodila v preteklosti. Zato je dolžnost Socialistične zveze in občinskih ljudskih odborov, da zadrugam pri pripravah na jesensko setev pomagajo. Ljudem je treba razumljivo povedati, kakšno gospodarsko korist pričakujemo od setve intenzivnih sort pšenice in da pri tem pogodbe za zadrugę ne smejo pomeniti izgube.

Tam, kjer so zadnji mesec premo naredili za jesensko setev, naj zdaj pohitijo, da bomo dosegli plan, za katerega je novomeški okraj zadolžen v republiškem in zveznem merilu. Gre za korist vsakega posameznega kmeta in naše skupnosti.

Vzporedno s tem teko pripravne na volitve zadrudnih svetov. Tudi glede tega smo že pisali. Zadrudni sveti pomenijo v našem družbenem redu nov način upravljanja v kmetijskih proizvojni. Na nedavnem posvetu sekretarjev občinskih komitejev ZKS so v

Slovesen sprejem v ZKS

Zastave so po obilnem dežju težko frtale, obljane od žarkov, ki jih je sonce iz jasnega, kakor umitega neba obsipavalo. V naselju Grmovlje je slovesno.

V soboto bo odprt mednarodni zagrebški velesojem

Od 6. do 21. septembra bo v Zagrebu 28 dni razstavljalo svoje blago; nad 4500 tujih in približno 1000 jugoslovenskih proizvajalcev bo nudilo v tej veliki mednarodni izmenjavi svoje izdelke. Naši kolektivi bodo letos razstavljali zlasti predmete, namenjene za izvoz in namenjene z drugimi izdelki, nadalje proizvode, ki jih potrebuje domači trg, zlasti pa široka potrošnja.

IV. novomeška brigada je zbrana na odprtem sestanku osnovne organizacije ZK. Prisotni so tudi vsi komandanti štabov brigad iz naselja in dva gosta iz Novega mesta sta tu: tovariša Zugelj in Playec. Deset mladih brigadirjev so sprejeli v Zvezo komunistov. Tovariš Zugelj pozdravi brigadirje, čestita novim mladim komunistom, nato še pogovor o važnih zunanjepolitčnih dogodkih. Brigadirji se razhajajo. Kljub temu, da je slovesnost zaključena, jo je še vedno čutili. 28. avgusta ne bodo pozabili.

JUTRI ZAČETEK POUKA

Jutri, v petek 5. septembra, se bo na vseh šolah v novomeškem okraju začel redni pouk novega šolskega leta 1958-59.

Boris Kocijančič
pokrovitelj Dolenjskega kulturnega festivala
Pokroviteljstvo nad III. Dolenjskim kulturnim festivalom je prevzel tovariš Boris Kocijančič, predsednik sveta za kulturo pri izvršnem svetu LRS.

Vino ustvarja prijateljstvo! To staro resnico pokrjuje tudi odlični obliki IV. mednarodne razstave v Ljubljani, kamor smo povabili vse dolenjske vinogradnike že v zadnji številki našega lista. V soboto pa bo velika vinska pokušnja tudi v Brežicah, kjer praznuje znano trgovsko podjetje VINO BREŽICE deset let svojega obstoja. Na veliko zborovanje dolenjskih in posavskih vinogradnikov vabi prireditelj tudi naše bralece!

Dr. Jože Vilfan izvoljen za poslanca

Bela krajina je bila v nedeljo zjutraj vsa obsejana od sonca. Potniku, ki je obstal na vrhu Gorjancev predno se cesta nagne navzdol, se je nudil čudovit pogled. Zrak čist in prozoren, kakor po dežju, sončno sliatilo po hribovitih in dolinah, vasice raztresene po rebrih, Piapolajoče zastave na stavbah, kjer so volišča.

Volilni odbor urejajo zadnje malenkosti, predno bodo prišli volivci. V zgodnjih jutranjih urah je večina državljanov izpolnila svojo dolžnost. Volivci na Planini pri Semčju so že ob

sedmih zaključili s 100 odstotno udeležbo in ostali tako zvesti tradiciji. Dobro so se odzvali tudi Črmošnjičani. V občini Metlika je večina volivcev volila dopolne. Na volišče v Gradcau so prišli trije več kot desetletni starčki: Martin Jurejevič, Johan Potočnik in Janez Butala. Tonček Ivec iz Gradca je tega dne izpolnil 18 let in prvič v življenju volil. Bil je med prvimi na volišču, člani volilnega odbora pa so se z njim pošalili, češ: Ti si bil rojen popoldne in moraš popoldne priti na volišče! Pa to je bila le šala...

Generalni sekretar predsedniške republike dr. Jože Vilfan je izvoljen za novega ljudskega poslanca volilnega okraja Metlika — Semčje za zbor Ljudske skupščine LRS. Dobil je 97,5% oddanih glasov. V občini Semčje je volilo 84,5% volilnih upravičencev, v občini Metlika pa 90,4%.

ZAMENJAVA BRIGAD

V soboto in nedeljo se je poslovilo z gradbišč na avtomobilski cesti "Bratstva in enotnosti" od Ljubljani do Zagreba 92 srednješkolskih in študentskih brigad iz vseh pokrajn naših republik. Po enomešanem uspešnem delu so brigade priredile ob tabornih ognjih in naseljih zadnje prireditve in prav slovesno sprejete priznanje Glavnega štaba, ki je objavil za štirikrat udarne 15 brigad; to izjemno čast so te brigade dosegle za izredno vno in dosežene uspehe. 81 brigad je bilo razglašeno za tretje udarne, 9 pa za drugo udarne.

VREMEL

ZA CAS OD 5. DO 14. IX.

Okrog 8. in 14. septembra pa glavine in ohladitev. Drgne dni suho, večinoma jasno vreme.

V. M.

Vinogradniški tabor v Brežicah

bo 6. in 7. septembra pod pokroviteljstvom podpredsednika zvezne ljudske skupščine tovariša Franca Leskoška — Luke — Deset let podjetja "Vino Brežice"

magalo, da so tudi izven meja zaslovela vina štajerskih in dolenjskih vinogradnih področij, ki jih izvažajo podjetje "Vino Brežice".

Lani je podjetje pripravilo samostojno vinsko razstavo v Innsbrucku v Avstriji; v Münchenu ima lasten lokal, sodeluje s svojimi vzorci na vseh pomembnejših vinskih sejnih v tujini — v Avstriji, v Frankfurtu na Majni, v Münchenu, v Trstu in celo v deželi vin, v Franciji. Posebno pomeni so v podjetju na zlato medaljo, ki so jo dobili za bizeljski muškadni silvanec prav v Franciji, ki slovi kot dežela najboljših vin. Po vsem tem se pač ne čudimo, če ima v Sloveniji edino "Vino Brežice" dovoljenje za neposredno trgovino z inozemstvom, saj res dostojno predstavlja naša vina in vinogradništvo na tujih tržiščih. Podjetje izvažava v inozemstvo že okoli 300 vagonov vina, to je 80% svojih vin in le 20% ga prodaja na domačih tržiščih.

Posredovali smo nekaj števil in podatkov, da vas vsaj nekoliko seznanimo s podjetjem, ki bo v soboto in nedeljo, 6. in 7. septembra, proslavilo svoje desetletnico. Pokroviteljstvo nad proslavo je sprejel podpredsednik ZIS tovariš Franc Leskošek. Pri praznovanju bodo sodelovala vsa vinski-trgovska podjetja iz okraja Novo mesto in tudi vinogradniki iz celjskega okraja. Računajo, da bo okoli 5000 udeležencev.

Spored prireditve v Brežicah

Proslava se bo začela v soboto, 6. septembra, ob 10. uri dopolne z otvoritvijo vinogradniške razstave. Na njej bomo videli na osnovi dokumentov, vinogradniškega narodopisnega gradiva, literature in slikovnega gradiva razvoj našega vinogradništva v preteklih stoletjih. Ob 11. uri se bo začela vinska pokušnja v kletnih prostorih podjetja.

V nedeljo bo ob 6. uri budnica, ob

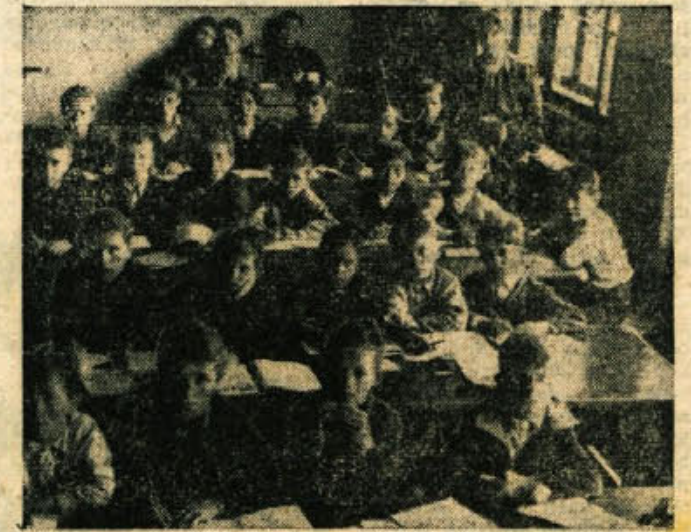
9. uri pa revija vinogradnikov, kjer bodo demonstrirali vinogradniška dela rezanja, kopača, kolčiči itd.

Ob 10. uri bo na stadionu v Brežicah velik vinogradniški tabor, kjer bodo vinogradniki slišali več strokovnih predavanj in izmenjali medsebojne izkušnje.

V nedeljo popoldne bo podjetje organiziralo več poučnih izletov v znane štajerske in dolenjske vinorodne kraje, kot so Gadova peč, Bizeljsko, Ždole, Pišce itd.

Na vinski pokušnji bo razstavljanih okoli 100 vinskih vzorcev dolenjskih in štajerskih vinogradov. Razstavljene vzorce bo ocenjevala posebna komisija in tudi posamezni obiskovalci. Diplome za najboljše vzorce bo predlagala strokovna komisija, ki bo pri tem upoštevala oceno posameznih obiskovalcev.

Ze v petek, na večer pred slavljem, bodo zagoreli v Sromljah, v Kostanjevici, v Gadovi peči, na Bizeljskem, v Pišcah in drugih znanih štajerskih in dolenjskih vinorodnih krajih kresovi, ki bodo oznanili našim vinogradnikom njihov praznik — prvi vinogradniški tabor v Posavju.

Jutri bodo naši šolarji in dijaki spet sedli v svoje klopi. Brežske politične bo zamenjalo redno delo v šolah, ki prirno to jesen urednjevati šolsko reformo. Našim otrokom in vsem prosvetnim delavcem, ki nam vzgajajo mladi rod, najdružijo zklad socialistične države, želimo pri tem delu kar največ uspehov, zadovoljstva in veselja!

Novo v šolstvu

Kmalu bo stopil v življenje zelo pomemben zakonski dokument o šolstvu, ki ga je sprejela zvezna ljudska skupščina junija letos.

Splošni zakon o šolstvu predstavlja po svojem duhu potrditev dosedanjih pozitivnih izkušenj naše prosvetne politike in smelo nakazuje nove perspektive za razvoj šolstva v skladu z našim družbenim razvojem. Osnovni poudarek zakona ne odreja samo jasnejše družbene vloge šole, ampak s tem v skladu razvija in krepi tudi nove odnose v sami šoli ter podpira nove sodobne vzgojno-izobraževalne metode.

Sodobna šola, ki naj ustreza sedanjim družbenim potrebam ter tempu industrijskega, gospodarskega in kulturnega razvoja, mora izvesti obsežno preusmeritev v samem svojem sistemu.

Za izvedbo desetletnega obveznega šolanja bodo potrebna precejšnja materialna sredstva in nove učne moči. Splošni zakon o šolstvu poudarja tudi poseben pomen zvišanja ravni strokovnega šolstva in povezovanje tega šolstva s potrebami gospodarstva ter javnih služb. Pri tem je zelo pomembno to, da novi šolski sistem zelo elastična omogoča odpiranje takšnih strokovnih šol, ki bodo po dolžni trajanja ter učnem načrtu in programu lahko neposredno prispevale h gospodarskemu razvoju komunne in posameznih krajev. Mnogi ukrepi na tem področju imajo za cilj večjo afirmacijo strokovnega šolstva in obenem poudarjajo njegovo vlogo v našem razvoju. Gimnazija dobiva na ta način, kljub temu, da ostane še nadalje šola za splošno izobraževanje, obsežnejše zaključne šole. S tehničnim izobraževanjem in drugimi raznovrstnimi splošnimi dejavnostmi učencev se bo gimnazija bolj približala življenju, praksi in sodobnim potrebam.

Poseben pomen in vsebino imajo one odredbe zakona, ki govore o vzgoji mlade osebnosti in o pripravljanju pokolenja za aktivno delo, ki bo pripomoglo k vsestranskemu razvoju socialistične družbe. Tako predstavlja pridobivanje znanja s področij znanosti, tehnike, kulture in umetnosti, skupno s posredovanjem osnov znanstvenega pogleda na svet ter vzgojo mladine v duhu socialistične stvarnosti ter bratstva, enakosti ter enakopravnosti jugoslovenskih narodov, temelj vzgojno-izobraževalnega procesa.

Povsem naravno je, da ne bomo mogli takoj izvesti vseh ukrepov, ki jih predvideva omenjeni zakon. Postopnost uvajanja in izvajanja splošnega zakona bo zagotovila uvodni zakon. Ta vsklaja sedanje stanje z odredbami, ki omogočajo popoln prehod na novi sistem izobraževanja in vzgoje. Prav tako bodo izglasovani tudi zvezni in republiški zakoni, ki bodo natančneje obdelali in konkretizirali gradivo splošnega zakona o šolstvu. Naloga, ki jih od našega šolstva zahteva splošni zakon, bomo lahko izpolnili samo s skupnim zavzetanjem vseh sil, ki v šolstvu delujejo, predvsem pa prosvetnih delavcev, teles družbenega upravljanja, prosvetnih organov ter političnih, družbenih in gospodarskih organizacij. Kljub temu, da izvajanje splošnega zakona o šolstvu predstavlja zapleten proces, ki ne bo kmalu zaključen, se mora v konkretni praksi uveljaviti že s pričetkom novega šolskega leta.

(Iz Komanista, 22. VIII. 1958)

Stanovanjska skupnost

(Tretje nadaljevanje)

II. del

Servis, ki ga bo ustanovila stanovanjska skupnost, ne bo gospodarska organizacija, temveč organizacijska enota. Ne bo mu priznan značaj pravne osebe. Zakaj tako? S tem, da bo servis organizacijska enota, bo osebuju servisna možno izpolnjevati osnovno ustavno pravico do upravljanja, državljanom, članom stanovanjske skupnosti pa hkrati zagotovitve pravica družbene kontrole nad opravljanjem servisne službe v korist državljanov.

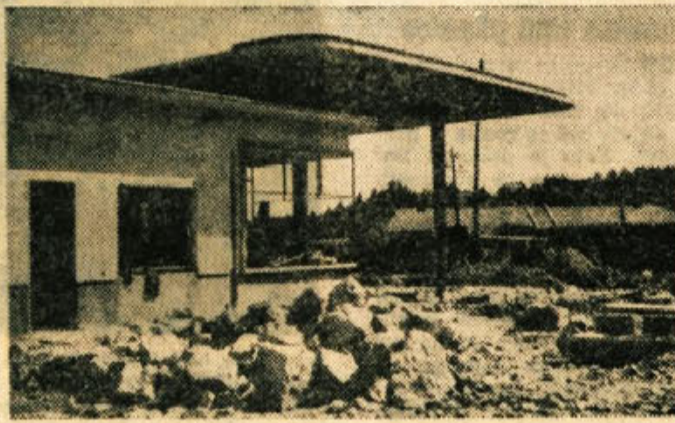
Se nekaj dobrega je v tem: že v prvem članku smo omenili, da je naloga stanovanjske skupnosti prek raznih servisnih služb čim ceneje in boljše ustrezati vsakodnevnim potrebam delovnega človeka in družine. Torej čim ceneje! Vsi vemo, da so obrtne storitve drage, servis pa bodo nudili državljanom le obrtne storitve. Ker jim ne bo priznan značaj pravne osebe in bodo le organizacijske enote, ne bodo odvajali vseh tistih družbenih prispevkov, ki jih gospodarske organizacije odvajajo. Plačali bodo le socialno zavarovanje za zaposleno delovno silo in amortizacijo osnovnih sredstev, ki jih bodo uporabljali. Tako bodo njihove usluge mnogo cenejše, razen tega pa bodo na ta način imeli takoj zagotovljena zadostna sredstva za razvoj. S tem bi bila materialna plat servisov ugodno rešena, obenem pa bi jim bil zagotovljen razvoj.

Najtežje vprašanje bodo pri ustanavljanju servisnih oddelkov v okviru stanovanjske skupnosti prostori. Marsikje jih bodo z malo dobre volje lahko našli. Tam, kjer že imajo gospodinjice centre z gospodinjicami obrati, bodo morali le-te uporabiti kot osnovo. Nikakor si namreč ne smemo predstavljati, da bodo servisi, kot smo jih našli v prejšnji številki, zrasli kar preko noči. Za to bodo potrebna daljša razdobja, na marsikatero težavo bomo naleleti v praksi in jo morali premostiti.

Gospodarski servisi, ki se bodo prek raznih oddelkov ukvarjali predvsem z drobnimi gospodinjicami (posredovanje živili, čiščenje, likanje, pranje in krpanje perila, varstvo otrok, pomoč pri čiščenju stanovanj, upravljanje in sekanje drv, obdelava vrtoč, čiščenje sadnega drevja in podobno) ter preskrbovalni servisi se bodo uveljavili najlažje. Potrebovali bodo namreč najmanjša osnovna sredstva za začetek. V Novem mestu bi za sedaj zadostovali že obstoječi obrati: pralnica in čistilnica, ki jo še gradimo, otroški vrtec in dijaška kuhinja, nujno potrebno pa je takoj zgraditi še en otroški vrtec za kandidijsko stran. Otroški vrtec in dijaška kuhinja v Novem mestu se borita z velikimi finančnimi težavami. Kljub temu, da skrbita za vzgojo in prehrano naših otrok, ne moreta nikakor na-

prej, ker so zanj družbene davčnice, ki jih odvajata, veliko breme. S prenosom omenjenih dveh ustanov na servis stanovanjske skupnosti bi bilo to težko vprašanje ugodno rešeno. V otroškem vrtcu bi bilo treba dograditi del stavbe, tako da bi lahko sprejel vse otroke, ki jih starši želijo dati v varstvo. Nemalo družin je v Novem mestu, kjer sta oče in mati v službi, otroci pa so medtem brez nadzorstva, prepuščeni sami sebi, ker jih otroški vrtec zaradi pomanjkanja prostorov ne more sprejeti. Prostore dijaške kuhinje, ki so nedvomno pretesni, bi bilo treba razširiti. Zato niso potrebna nobena investicijska sredstva. Treba je le izdelati eno družino iz osnovne šole in bi dijaška kuhinja dobila dovolj potrebne prostora, ki bi ji zadoščal za daljši čas.

(Konec prihodnjije)

Novomeške perspektive: skoraj bo dokončana nova bencinska črpalka za sedanjo Ferličevo gostilno nasproti Industrije obute. Okoli umestnosti oziroma neumestnosti izbranega prostora (v neposredni sosesčini vseh novomeških šol) za novo bencinsko postajo je bilo zadnje tedne v Novem mestu nemalo resnih, pikirih in kritičnih besed. Da je mestu tak moderen objekt nujno potreben, je več kot razumljivo; kje pa naj bi stal, o tem bi se kazalo prej le še globlje pomisliti — in upoštevati tudi mnenja volivcev.

Nacrten študij v organizacijah ZK v občini Videm-Krško

Osnovne organizacije ZKJ v občini Videm - Krško so takoj po VII. kongresu začele pro-

učevati kongresni material. Največ skrbi so posvetili tovariši govorom naših predstavnikov, nakar so se začeli podrobno seznanjati s programom ZK.

Ker pa študij v vseh organizacijah ni bil povsem dobro pripravljen, je občinski komitej ZK prišel do zaključka, da bodo v bodoče osnovne organizacije nadaljevale s študijem bolj sistematično in ne več tako kampanjsko.

Da bo študij v osnovnih organizacijah res kvaliteten, je občinski komitej imenoval aktiv predavateljev, ki bo skupno predelal vse material. Nacrten študija predvideva deset tem, ki jih bodo proučevali v osnovnih organizacijah od septembra do maja prihodnjega leta. Aktiv predavateljev se bo vsak mesec sestajal in na sestanku bo član okrajnega oziroma občinskega komiteja ZK obširno razpravljal o snovi. Za vsako temo se bodo posebej poglobili trije do štiri člani aktivna in nato po vseh organizacijah imeli predavanja. Na ta način se bodo lažje seznanili z gradivom in določeno snov temeljito obvladali.

Požar v Orehovcu

V Orehovcu pri Kostanjevici je v četrtek okoli polne nedodoma nastal požar na hiši gozdnega delavca Zagorca. Slamnatno streho je vžgala iskra iz dimnika. Poslopje je do tal pogorelo kljub takojšnji pomoči kostanjevskih gasilcev.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Zenevsko palačo narodov so to poletje in jesen vzeli v zakup atomski strokovnjaki in znanstveniki. Komaj se je končala konferenca strokovnjakov, ki so razpravljali o praktičnih možnostih nadzorovanja poskusov z jedrskim orojem in so svoje delo uspešno opravili, že so se ponovno odprla vrata številnih konferenčnih dvoran ob Lemanskem jezeru, da bi sprejela pod svoje okrilje pet tisoč atomskih znanstvenikov iz šestdesetih držav sveta. Medtem ko je bila naloga prvih omejitvi sporazum o preprečitvi poskusov z jedrskim orojem, se bodo drugi ukvarjali s problemom mednarodnega sodelovanja v uporabljanju atomske energije za mirnodobske namene. Njihova znanstvena poročila bodo za preprostega človeka težko razumljiva, toda vse njihovo delo je namenjeno blaginji človeštva. Njihovo znanstveno delo odpira svetu neslutene možnosti razvoja, kar pomeni, da bodo odpadli mnogi problemi, ki so doslej povzročali napetost na tem alj onem delu sveta. Toda vsa ta njihova velika odkritja in dosežki bodo dobila še večji pomen tedaj, ko se bodo velike atomske sile odpovedale uporabi atomske energije v vojaške namene.

K temu cilju pa se precej po poževu približujemo, čeprav z letošnjim letom ne moremo biti nezadovoljni. Konferenca strokovnjakov Vzhoda in Zahoda v Ženevi kaže, da je odprta pot novi konferenci o preprečitvi poskusov z jedrskim orojem. Zadnje dni avgusta je sovjetski premier Hruščev, najprej v odgovorih uredniku "Pravde", nato pa v notah Združenim državam Amerike in Veliki Britaniji privolil na

prejeto predlog, da se 31. oktobra začela v Ženevi pogajanja o prekinitvi poskusov z jedrskim orojem. ZDA in Velika Britanija sta predlagali, da bi se razgovarjali o prekinitvi poskusov za eno leto. Hruščev je pa mnenja, da bi se morali v Ženevi sporazumeti o trajnem prenehanju jedrskih poskusov z uvedbo sistema nadzorstva nad izvajanjem sporazuma. Po njegovem mnenju enoletna prekinitve nima nobenega pomena, kajti eno leto je prav toliko časa, kolikor ga je treba za pripravo nove serije poskusov. Hkrati je sovjetski premier predlagal, da bi omejili trajanje

V Ženevi delajo za mir

ne ženevskih razgovorov na dva ali tri tedne, da se pogajanja ne bi preveč zavlekla. Kljub tem njegovim pripombam, so sovjetski odgovor na Zahodu ugodno sprejeli in vse kaže, da se bo 31. oktobra v Ženevi začela nova konferenca, za katero pa se še ne ve na kakšni ravni bo. Eisenhower je izjavil, da se začetka te konference ne misli udeležiti. Najprej naj bi se sestali strokovnjaki, ob zaključku — seveda, če bi prvi uspešno opravili svoje delo — pa bi se vsedli za konferenčno mizo še veliki.

soče granat so že izstrelili na te obalne otoke, ki so oddaljeni od kitajske celine le nekaj kilometrov, od Formoze pa nič manj kot 220 km. Vse kaže, da se bo morala Cankajskova garnizija na teh otokih kaj kmalu vdati, kajti po mnenju vojaških strokovnjakov nima več nobene možnosti za umik, še manj pa za obstoj na otočju. Vendar to ni glavni problem tega spopada. Cim so Kitajci začeli napad, je ameriško sedmo brojevno odpluto proti vzhodnemu delu Formoske otočja, Eisenhower in Dulles pa sta potrdila, da bodo ZDA izpolnile svoje obveznosti iz pogodbe o medse-

S festivala kmetijskega strojništva

Zaključeno slavja III. republiškega festivala kmetijskega strojništva so se udeležili tudi tovariši Viktor Avbelj, Jože Ingolič, Zan More, ing. Tine Mastnak, Viktor Zupancič in drugi — Zmagovalci: v skupini poklicnih traktoristov Maribor, Ljubljana in Celje, v skupini mladih zadrudnikov Celje, Maribor in Nova Gorica

Tretji republiški festival kmetijskega strojništva se je začel s petkovno konferenco traktoristov in kmetijskih strojnikov Slovenije, katere so se udeležili razen poklicnih traktoristov in strojnikov tudi predstavniki številnih kmetijskih in zadrudskih organizacij, ljudske tehnike, sindikata kmetijskih delavcev in političnih organizacij. Ing. Tine Mastnak, pomočnik sekretarja za kmetijstvo in gozdarstvo LRS, je v referatu o mehanizaciji kmetijstva v Sloveniji omenil številne probleme, ki spremljajo napredek kmetijske proizvodnje v naši republiki. Potrebe nam narekujejo še hitrejši razvoj mehanizacije v LRS; čeprav se približujemo številni 1000 traktorjev v Sloveniji, nam ti stroji še zdaj ne zadoščajo več za tedaj večje naloge, ki so pred nami. Vzgoji novih kadrov in strokovnemu izpopolnjevanju traktoristov bomo morali posvetiti še več skrbi in sredstev, čeprav so organizacije ljudske tehnike in Zdruga traktoristov in kmetijskih tehnikov v zadnjem letu za beležile prav pri tem delu lep napredek.

V soboto dopoldne se je 51 poklicnih traktoristov pomerilo v teoretičnih vprašanjih, spretnosti voznih in prikolnicami in praktičnem oranju na kmetijskem posestvu v Srebrničah. Lahko trdimo, da smo videli tokrat pri delu najboljše slovenske traktoriste, čeprav je komisija nekaterim tekmovalcem upravičeno odbila precej točk za premalo skrbno ravnanje s stroji in za »nerozumno, ne najboljšo oranje. Veliko mirnejši, samozavestnejši in v celoti kvalitetno izredno dober je bil uspeh nedeljskega tekmovanja mladih zadrudnikov na Grmu. Nastopilo je 32 mladih traktoristov, ekipa s vozačev iz mladiških delovnih brigad pa je tekmovala izven konkurence. Delo tekmovalcev v nedeljo dopoldne so si ogledali

Avstrog Cvelbar 43., Ivan Kelhar 46., medtem ko sta 49. in 50. mesto zasedala Stane Luzar in Jože Vršec. Dolenjski traktoristi niso mogli poseči po višjih mestih, ker jim razumljivo primanjkuje potrebnih izkušenj. Videli pa smo znova, da bo treba v okrajih vsi-gelj novih traktoristov osvetliti še precej dela, predvsem pa tudi sredstev prek LT in kmetijskih šol.

Med mladimi zadrudniki je bil prvi Ivan Tiselj iz KZ Gomilsko (Celje), 2. Franc Vovk iz KZ Polnikve in 3. Viktor Hrovat iz KZ Puconci. Med brigadirji so bili prvi trije Nenad Dikl, Radomir Obradović in Milan Mrvoš.

Zmagovalcem sta čestitala s kraškim nagovorom med drugimi tudi tovariša Jože Ingolič, predsednik GZZ Slovenije, in inž. Tine Mastnak.

Tekmovanja si je ogledalo pravzaprav premalo ljudi. Sprevod traktoristov skozi mesto je odpadel in bo na vrsti ob sveznem tekmovalstvu traktoristov, ki bo 13. in 14. septembra pod Trško goro in v Novem mestu.

V TEM TEDNU NABIRAMO:

Cvet jesenske reše (100 din).
List abjisa (36 din), slezenovca (180 din), hribske reše (500 din), gozdne jagode (100 din), melise (140 din).

Rastlino ptičjega dresna — moravka (30 din), črnobine (70 din), gladilnika (36 din), hribske reše (250 din), jetičnika (150 din), vodne kreše (140 din), koptinika s korenino — virh (65 din), zlate rozge (45 din).

Korenine beladone (140 din), gozdnega korena (100 din), baldrijana (260 din), habata — smrdljivi bezg (36 din).

Plodove: šipek celi (50 din), šipek luščine (180 din), črna — oparnice (30 din), bezga (90 din), česmina (100 din), glo-ga — belega trga (33 din).

OBVESTILO — Nabiralec, po-nihte z nabiranjem cvetja jesenske reše! Ko bo cvetje pr-rjavelo, bo odkup prenehal. Listje beladone bomo odkupovali samo do 10. septembra!

NAŠ OBISK

PRVI NA VOLIS ČU

V nedeljo, 31. avgusta, so občani občine Semič in Metlika imeli nadomestne volitve predstavnika v republiški zbor Ljudske skupščine LRS. Miloš Tancig, natakar v restavraciji Splošnega trgovskega podjetja Metlika, je bil prvi volivce, ki je na volišču I. v Metliki ta dan volil.

»To bo pa kar držalo. Kadar so bile volitve, sem bil vedno med prvimi volivci. Danes imam od sedmih dalje službo, pa sem tudi zato pohitel in tako prvi volil.«

Nato je tovariš Tancig povedal, da ima družino, 16 let službe in da je bil v partizanih. Ko se je vrnil iz vojske domov, ni bilo natakarskega dela. Zaposlil se je v belokranjski trikotaji Bebi in tam tikal zavese. Zavezi je bilo treba. Ko je Splošno trgovsko podjetje Metlika odprlo letos novo restavracijo, se je spet lotil starega poklica.

»Kako pa kaj Metlika?«

»Zdi se mi, da so nas po vojni malo preveč pozabili. Med borbo so vsi govorili, da smo mala Rusija, zdaj pa je ostal na to le še spomin. Cesto tlakujemo že vsa leta po vojni, pa še do danes nismo pričeli. Ni denarja. Kadar je lepo vreme, je prah, da bi se človek udušil, kadar pa dežuje, je blata do kolen. Vodovod imamo, ambulanto imamo, Zdravstveni dom bo kmalu dograjen. Ko bi bila le še cesta urejena!«

Nasel sem ga pri delu v restavraciji. Lep sodobno urejen lokal je to. Metličani so ponosni nanj.

»Pravijo, da ste v Metliki danes prvi volili?«

Nov lokal v Črnomlju

V prostornih bivše brivnice v Percevi hiši je trgovsko podjetje »Potrošnik« uredilo lep in okusen trgovski lokal. Namenjen je za konfekcijsko trgovino, ki so jo že odprli. Pozneje bodo trgovski še priključili manjšo krojaško delavnico, ki bo namenjena predvsem kupcem konfekcijskega blaga.

Notranjepolitični tedenski pregled

Zadrudni sveti

Priprave na volitve zadrudnih svetov so se začele v večini okrajev, čeprav moramo reči, da niso povsod enako temeljite. Nove organe upravljanja bomo začeli voliti 15. septembra in morajo biti izvoljeni najpozneje do 30. novembra. Vsekakor bodo prinesli zadrudni sveti velike organizacijske spremembe in omogočili veliko večje uveljavljanje gospodarskih kot političnih nalog na vasi. Zato pa je potrebno, da se na volitve pripravimo tako organizacijsko kot politično. Zlasti politične priprave na volitve bodo precej bolj zahtevne kot sama tehnična izvedba volitev. V te samoupravne organe pri zadrugah bi morali biti izvoljeni najboljši zadrudniki in člani samostojnih kolektivov pri zadrugah, če hočemo, da bodo uspešni pri uresničevanju perspektivnih načrtov kmetijskega razvoja in pri uveljavljanju socialističnih odnosov na vasi. Če bomo volili svete proti koncu določene roka, imamo vsekakor dovolj časa za temeljite priprave. Zdalj pred volitvami je čas, da jasno spregovorimo o socialističnem razvoju vasi in se pogovorimo o vprašanjih, ki omejujejo tak napredek. O načrtih pa se pred volitvami ne bi smeli pogovarjati tako na splošno, pač pa povsem konkretno. Ob takih razpravah bomo lahko ocenili tudi predlagane ljudi in ugotovili, ali bodo sposobni uveljavljati dogovorjena načela in gospodarske ukrepe.

no pozorni, kdo bo izvoljen v zadrudne svete. Če ocenjujemo dosedanja zadrudna vodstva, vidimo, da je bilo v njih vse premalo žena, mladih zadrudnikov in komunistov. Skoraj nemogoče se nam zdi (pa je vendarle res), da so bili v zadrudnih vodstvih tudi kmetovalci, ki niso bili niti člani Socialistične zveze delovnega ljudstva. Najmanj, kar si lahko želimo, je to, da pridejo v zadrudne svete dobri člani naše osnovne politične organizacije. V mnogih zadrudnih vodstvih je bilo tudi zelo malo malih kmetov, kar bi morali s sedanjimi volitvami popraviti, saj je za kmetovalce, ki nimajo dovolj sredstev za lastne stroje, še celo važno, da imajo možnost usmerjati delo zadruga. Prav tako pa bi bile lahko priprave na volitve akcija za vključevanje novih članov zadruga.

Se beseda o zadrudnih svetih kot organih, ki so dokaj blizu delavskim svetom v naših tovarnah. Med običnim zborom zadruga in zadrudnim svetom so dokaj velike razlike. Obični zbor sestavljajo le zadrudniki, člani zadruga, v zadrudnem svetu pa bodo zastopani tudi nečlani, delavci, ki so v delovnem razmerju z zadrugo ali z njenimi samostojnimi obrati. Zadrudni sveti bodo imeli od 30 do 80 članov. V zadrugah, kjer imajo samostojni obrati le malo delavcev, bodo postali člani sveta vsi zaposleni. Zadrudni svet ne bodo volili na občnem zboru zadruga. To je zaradi tega, ker bodo v tem organu zastopani tu-

di proizvajalci iz zadrudnih obratov. Volivce je torej več kakor pa članov zadruga in imajo volilno pravico razen zadrudnikov tudi vsi zaposleni delavci in nameščenci.

Zadrudne svete bomo volili vsako drugo leto, vselej v začetku leta. Letos jih volimo na koncu leta predvsem zaradi tega, da bi se lahko do novega leta temeljito pripravili na naloge, ki jih čakajo. Kandidate iz vrst zadrudnikov bodo predlagali člani zadruga, kandidate iz vrst delavcev in nameščencev, ki so v delovnem razmerju z zadrugo, pa kolektivni obrati. Kandidatno listo lahko predloži desetina članov zadruga, če šteje le-ta manj kot 500 članov. Takšnih je v naših krajih največ.

Delo zadrudnih svetov bo vodil predsednik, ki v nobenem primeru ne more biti član upravnega odbora. Zadrudni svet lahko sprejme sklepe le na sejah, ki morajo biti najmanj enkrat na vsake tri mesece. Sejo sklicuje predsednik, lahko pa jo sklicujejo tudi na zahtevo upravnega odbora zadruga, če se s tem strinja tretjina članov ali pa upravnik. Zadrudni svet lahko sklepa, če ho za sedanjim prisostvovala najmanj polovica njegovih članov. Seja bo sklepna tudi takrat, če bo na zasedanju manj članov, toda pod pogojem, da bosta pretekli dve uri od takrat, ko je bila seja sklicana. Iz predpisov, ki govore o načelih, na katerih stoji delo zadrudnega sveta, bi posneli še to, da bodo morali člani upravnega odbora zadruga pa tudi njen upravnik obvezno prisostvovati vsem sejam zadrudnega sveta. Če med delom zadrudnega sveta bodo odgovarjali na zastavljena vprašanja. To je nekaj osnov, čeprav bo treba zapisati kaj več tudi o obširnih nalogah novih organov upravljanja v zadrugah.

Pred jesensko setvijo v Suhi krajini

Lansko jesen smo v Suhi krajini po vaških sestankih s kmetovalci precej govorili o prednosti setve praznanih sort žita pred setvijo domačih, izrojenih vrst. Govorili smo tudi o koristnosti gnojenja s polnimi dozami umetnih gnojil. Kmetovalci kar niso mogli doumeti, da gre za njihovo korist, če bodo sejali dobro seme in mu dobro gnojili. Dobro se je spominjam večjega kmeta z Rebrji, ki na sestanku ponujal svoje seme, češ da je v zadrugi predrago. No, verjetno so kmetje svojega gotovariša poslušali bolj kot pa predsednika zadruga in kmetijske strokovnjaka, seveda v svojo škodo. Tak primer pa ni bil vse polno tudi drugod.

Kmetje morda res niso slabo mislili, toda letošnja žetev in mlačev virglike, ki je bila po predpisih gnojena, je verjetno vse prepričala o prednosti dobrega semena in polnega gnojenja z umetnimi gnojili, ki je kronano z obilno žetvijo in čistim dobičkom.

Letošnja proporcija pridelka pšenice domačega semenskega izvora se sudejo okoli 1300 kg = 42.900 din, virglike pa 3050 kilogramov zrna po 33 din kg = 100.650 din. Večji dohodek pri pridelku virglike znaša na ha 57.750 din in če odštejemo večje izdatke za setev, ki znašajo 23.120 din, ostane še vedno 34.630 din čistega dobička na hektar.

učinek. In koliko bi bilo v tem primeru čistega dohodka? Nič manj kot 34.630 X 140 = 4 milijone 848.200, kar predstavlja približno 44% kmečkoga davka v občini za leto 1956 — brez doklade.

Suhokranjski kmetovalci, pomagajte si vsaj z letošnjo jesensko setvijo! Setje priznane sorte žita! Letos lahko naročite v domačih zadrugah še kvaliteten seme od lanskega: sanmarinko, sanpastorko in elio. Te sorte dajejo še boljše donos od Virglike, so odporne proti mrazu, prenesejo močno gnojenje in imajo še druge odlike. Letošnji pridelovalci so dosegli donos teh od 5000 do 7000 kg na ha. Po rajonizaciji so te sorte določene za Suho krajino. Vsa navodila o setvi, obdelavi in gnojenju dobite pri svojih zadrugah.

S takimle delom si je IV. novomeška mladinska delovna brigada JOZETA SLAKA — SILVA na avtocesti blizu Grmovelj pri Škočjanu zaslužila naziv trikrat udarne brigade. V soboto se je vrnila z enomesečnega dela, medtem ko bo V. novomeška brigada ILIJE BADOVINCA ostala na delu še mesec dni v naselju Korenčica. Doslej je bila tudi ta brigada že dvakrat udarna. 1. in 2. septembra je odšla na delo v naselje Rakitje v sestavi III. Ljubljanske MDB Franca Rozmana — Staneta še nova četa 27 mladincev iz našega okraja.

Vpis v dvoletne kmetijske šole

Če hočemo izvršiti naloge perspektivnega programa razvoja kmetijstva, moramo predvsem pravočasno vzgojiti kmetijske kader, ki bo sposoben organizirati kmetijsko proizvodnjo. Tudi pri mlajšem predvsem kader za naše zadruge, kot organizatorje kooperacije.

Praksa je pokazala, da enoletne šole splošnega tipa nujno potrebujejo preusmeritev; praksa kaže specializirane kmetijske kadre, strojnike, živinorejce, sadjarje, kletarje itd. Razen tega zahteva perspektivni načrt kmetijstva in novo nastajajoča kooperacija specialno znanje za proizvodnjo rajonskih tržnih kultur. Zaradi tega se morajo kmetijske šole prilagoditi gospodarskim potrebam.

Na pobudo Glavne zadrzne zveze, Društva kmetijskih inženjrov in tehnikov ter kmetijskih šol je bil izdelan predlog za ustanovitev dvoletnih specialnih kmetijskih šol. S tem v zvezi je bilo sklenjeno, da se ustanovijo v našem okraju sedem dvoletnih šol:

1. Živinorejsko-poljedelska šola na Grmu;
2. Vinogradniško-sadljarska šola na Vinomeru;
3. Sadljarsko-živinorejska šola v Radnji pri Sevnici.

Te šole naj bi imele večji poudarek na praktičnem pouku kot na teoretičnem, tako da bi tedensko imele le 24 ur teorije, 20 ur pa praktičnega dela.

Prvi letnik prične s poukom v septembru, kot vse strokovne šole, tako da dobijo v mesecih septembra, oktobra, novembra, decembra, januarja in februarja učenci osnove iz temeljnih panog na kmetijski šoli — teoretično in praktično. V tem polletju se učenci razen pouka usmerjajo za pogodbeno praktično delo, ki ga bodo opravljali po prvem polletju na strokovno določenih posevkih in združnih

obratih v teku enega leta, s tem, da je v ta čas štet en mesec za letni odmor. To pomeni, da traja praktično delo učencev v specialnih strokah od marca prvega leta do pričetka marca prihodnjega leta. Program glavnih praktičnih del za posamezne panoge, v katerih naj se učencev usposobi za kvalificiranega delavca, bodo posestva v sodelovanju s šolo vsklajevala z že predpisanim programom za pridobitev naziva kvalificiran delavec v posameznih strokah. Po tej učni praksi na določeni državnih posevkih sledi semester pouka na mešanih šol, in sicer za učence drugega letnika v mesecih marec, april, maj in junij

Učni program bo vsklajen s parno, v kateri je učenec prebil enoletno prakso.

Praktični pouk na državnih posevkih bo načrtno urejen in bo potekal samo na posevkih, ki imajo preizkušene strokovnjake, ki bodo odgovorni za delo praktikantov. Poslovnik prakse bo moral določati vrsto dela in urediti praktične odnose do posestev, njegove nagrade, vodenje delovnega dnevnika itd.

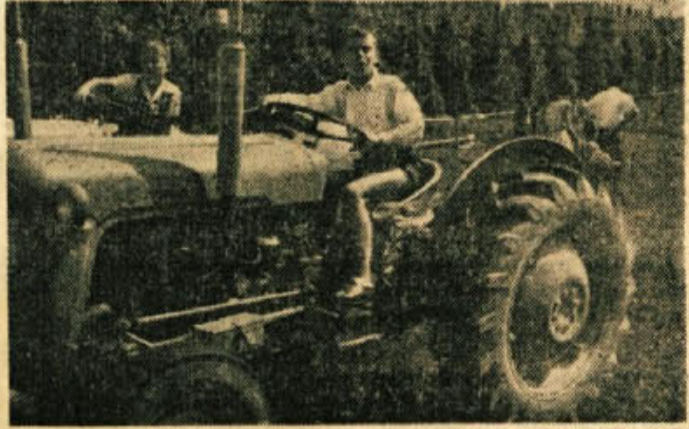
Na šoli bo določeni predavatelj, ki bo zadolžen za evidenco in strokovno pomoč praktikantom, katere bo obiskal v času prakse na posevkih.

Pogoj za vpis v dvoletno šolo je dovršena osemletna šola in

po šoli delo v kmetijstvu. Starost pri vpisu naj bo vsaj 16 let. V šolo se lahko vpišejo oni, ki so bili poklicno zaposleni v kmetijskih službah ali oni, ki so dovršili dvoletno KGS, torej vsi, ki imajo naziv polkvalificiranega delavca. Izjemoma se lahko sprejmejo učenci s šestimi razredi osemletne šole in s končano kmetijsko-gospodarsko šolo. Za razliko od dosedanjih splošnih enoletnih šol, dajo dvoletne šole naziv kvalificiranega delavca po zaključnih izpitih dvoletne šole.

Ker je ureditev programa že pred nami, je treba takoj pričeti z vpisom v dvoletne šole. Skrb za šolanje potrebnega kmetijskega kadra je skupna naloga vseh oblastnih forumov, združenj in političnih organizacij.

Ing. Milan Bračička

Prav tako pri večjega vsejaja za lanta, se izsko pogleda stroj prav od blizu ali pa celo vede za volan. Ob tekovanju traktoristov in mladih združnikov iz vseh krajev Slovenije je bilo v soboto in nedeljo v Srebrnici in na Grmu prav živahno.

Jih že poznate?

Značilnosti nekaterih italijanskih sort pšenice

Za letošnjo jesensko setev nam je semenska služba OZZ in ZPP po Seminarski siskrbeli razen še znanih italijanskih sort pšenice salto in virgilio še nekatere druge, katerih naši kmetje v glavnem še ne poznajo, ker jih doslej pri nas še nismo sejali. To so (rasen salte in virgilio) italijanske sorte pšenice san pastore, san marino, elia in produttore. Kot na vsako novo stvar gleda jo naši kmetje tudi na uvajanje novih italijanskih sort pšenice s precejšnjim nezaupanjem in je prav to nezaupanje krivo, da kmetje semena teh sort niso doslej v večji meri naročili. Zato smatramo za potrebno in umestno, da značilnosti teh sort pšenice v glavnih obdobjih opišemo. Opis je povzet iz brošure O. Bonfiglioli: »Uzroj ta-žnjanskih sort pšenice, Zag reb 1957. Oglejmo si glavne značilnosti navedenih italijanskih sort pšenice!

SALTO. Doslej pri nas najbolj razširjena italijanska sorta, ki jo goje že vsa leta po vojni predvsem v Beli krajini okrog Metlike ter na Krškem polju ob Krki od Kostanjevice do Cateža. Kmetje so s to sorto izredno zadovoljni, ker jim daje povprečne pridelke okrog 30 stotov zrna po ha. Tistim, ki te sorte še ne poznajo, povemo, da je to rana pšenica, golaica, srednje visoka, srednje odporna proti poleganju, in dobro odporna proti rji. Primerna za srednje rodovitno zemljo v ravninah in manjših hribovih. Zaradi nekoliko slabše kvalitete moke jo v Italiji opuščajo. Vzgojil jo je italijanski strokovnjak prof. Strampelli.

VIRGILIA. To sorto gojijo kmetje v manjšem obsegu kot salto in v manjših hribovih. Prav tako ves čas po vojni. Je prav tako golaica, višje rasti kot salto in bolj podvržena poleganju. V povprečju daje manjše pridelke kot salto. Primerna za srednje rodovitne zemlje v hribovih. V Italiji se opuščajo. Če ji damo nekoliko svetlejši od sprejemajo sladko novost po 13 dinarjev. Lučka je sladoled na palčki. Fantek, tu imaš pa samo dvanajst dinarjev! Kje imaš še tri? Ogovorjeni občane, najprej kot vkopan, nato pa skrušeno prizna: »Mamica ni imela več dinarjev! — »Za pravo bo pa drugi prinesel! Seveda 27. smo, to je že visok datum. Ubogi starši, zdaj pa še ta novi sladoled.

Pri bližnjem tako so potekali pogovori prvi dan poslovanja nove delikatne trgovine na Glavnem trgu. To pravzaprav niso bili pogovori. To so bili bolj vzkliski vznosenja in občudovanja. Saj je tudi res kaj občudovati! Eno od prodajaljk sem vprašal, kako so zadovoljni z obiskom. »Največji nadejda je zjutraj in okoli desetih dopoldne, ko je malica. Čez dan pa gre najbolj v promet »Lučka« sladoled. Veste, mesec je že na koncu.

Prodajalna nudi kupcu delikatno proizvode v bogati izbiri. Sladoledov, karamel, kupite lahko kokosov oreh v lupini in tudi karamel. Razen tega pa še peneca vina.

Načrt za vsa notranja oprema je izdelal tovariš Milos Jevšek, direktor podjetja Oprema-les v Novem mestu. To podjetje je tudi izdelalo vsa leseno notranjo opremo. Vse stare police, se ostale vdrtane in so lepe in učinkovito prekrile z novimi oblogami iz lesa. Popolnoma novi so le prodajni pult. Tovariš Jevšek lahko res čestitamo. Notranost prodajalne učinkuje sodobno in hitro! Razen tega pa še peneca vina.

Letne konference in volitve novih mladinskih vodstev

29. avgusta so na razširjeni seji predsedstva Centralnega komiteja LMS razpravljali o nalogah mladine pri volitvah združnih svetov. Govorili so tudi o važnih političnih in organizacijskih nalogah ter o vsebini dela aktivov LMS ob pripravah na letne konference in volitve novih vodstev, ki bodo od 15. septembra do 15. oktobra. Mladinska organizacija se bo ob tem delu razširila z novimi člani. V osmih razredih osemletnik naj bi ustanovili mladinske aktivne, v katerih bi sprejeli učence, ki so izpolnili 14 let.

Letne konference in volitve novih mladinskih vodstev

29. avgusta so na razširjeni seji predsedstva Centralnega komiteja LMS razpravljali o nalogah mladine pri volitvah združnih svetov. Govorili so tudi o važnih političnih in organizacijskih nalogah ter o vsebini dela aktivov LMS ob pripravah na letne konference in volitve novih vodstev, ki bodo od 15. septembra do 15. oktobra. Mladinska organizacija se bo ob tem delu razširila z novimi člani. V osmih razredih osemletnik naj bi ustanovili mladinske aktivne, v katerih bi sprejeli učence, ki so izpolnili 14 let.

več dušičnatih gnojil, rada poleže.

SAN PASTORE. Vzgojil jo je prof. Strampelli. To je rana pšenica, golaica, zraste do višine 110 do 115 cm, srednje odporna proti poleganju, odlično odporna proti pozebi, umerjeno odporna proti rji. Primerna za srednje rodovitne zemlje v nižinah in manjših hribovih. Zaradi tega, ker se ta sorta hitro prilagodi različnim razmeram, je v Italiji najbolj razširjena.

SAN MARINO. Vzgojil jo je prof. Forlani. Rana pšenica, osinka (resnica), srednje visoka, slabo odporna proti poleganju, odlično odporna proti pozebi in rji. Primerna za srednje in slabo rodovitne zemlje v hribovih.

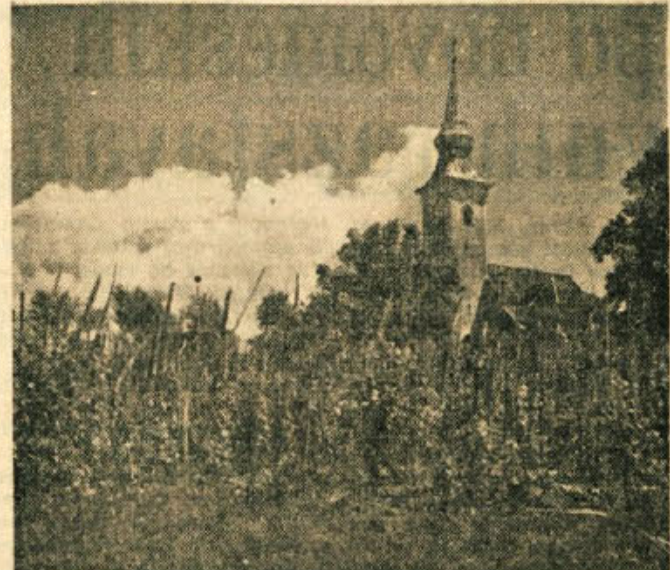
ELIA. Vzgojil jo je prof. Dionigi. Srednje visoka rana golaica, odlično odporna proti pozebi in rji, srednje odporna proti poleganju. Primerna za srednje rodovitna tla v nižinah in manjših hribovih.

PRODUTTORE. Rana pšenica, golaica, visoka 100 do 110 cm, odlično odporna proti pozebi in poleganju, dobro od-

porni proti rji. Zelo lahko se prilagodi različnim pogojem rasti, sposobna za gojenje na rodovitni zemlji, kjer daje izredno visoke pridelke, največje izmed vseh italijanskih sort. Primerna za rodovitne zemlje v nižinah in manjših hribovih.

Italijanske pšenice najboljše uspevajo za okopavinami, to je za krompirjem in koruzo. V Italiji sejejo navedene sorte pšenice v času med 15. septembrom in 10. oktobrom. Sejejo s strojem v pasove, ker ta način setve daje v začetku rasti več svetlobe rastlinam. Glede gnojenja in priprave zemlje smo pisali že v predzadnji številki našega lista.

DT.

Vinogradniški motiv, kakršne pogosto vidimo na štajerskih in dolenskih hribovih: Libna nad Vidmom ob Savi (preberite podlistek na tej strani!)

BETI ima svoj obrat tudi v Gradacu

Belokrajska trikotna industrija »Beti« dosega pri svojem delu zmerom večje uspehe. Proizvodnja stalno narašča, z njo vred pa tudi številni delavci. Stiška s prostorom je zadnji čas vedno večja, zato se je podjetje odločilo, da svoj obrat razširi tudi v sosednji, sedem kilometrov oddaljeni Gradac. Semkaj so prenesli sušilnico zaves, hkrati pa so popravili stare stroje, ki so

stali doslej brez dela, in jih usposobili za obratovanje.

Tako je bil za krajevni praznik 28. julija v gradskem gradu odprt nov obrat, v katerem je zdaj zaposlenih že 21 ljudi, predvsem žena in deklet. Razen sušenja zaves bodo tu pletli tudi volnene jopice in delali iz bombaža otroške »žabice«. Zaposlene so po večini domačinke, katerim je s tem prihranjena vsakodnevna vožnja v Metliko. Obrat se bo še povečal, ko bo pritučene še več nove delovne sile.

»Beti« je v začetku avgusta odprla v Metliki na Cesti bratstva in enotnosti (v hiši Roberta Fuxa) tudi lastno prodajalno. V njej bo zlasti svojim delavcem pa tudi ostalim prebivalcem Metlike in okolice prodajala lastne izdelke in razno partijsko blago. Tako si bodo lahko ljudje po ugodnih cenah nabavili volnene jopice, puloverje, svileno trikotajo (žensko in otroško svilenko perilo), bombažne majice, zaves in tako dalje.

KAIRO — Generalni sekretar OZN Hammarskjöld, ki je odletel v Zenevo na otvoritveni atomske konference, se bo v Krakem vrnil na Srednji vzhod, kjer bo nadaljeval svoj misljo v skladu z resolucijo izrednega zasedanja Generalne skupščine. Medtem so v Kairu sporočili, da zasedanje Arabske lige ne bo na ravni zunanjih ministrov, ker morajo le-ti v svojih prestolnicah čakati na Hammarskjöldov obisk, temveč se bodo v Kairu sestali samo veleposlaniki arabskih držav.

Nov obrat tovarne »Beti« v Gradacu kakor tudi njena prodajalna v Metliki sta dokaz za vse lepši in hitrejši razvoj te trikotajne tovarne v metliški občini.

Otroški vrtec bodo dozidali

V preteklem tednu so na občinskem ljudskem odboru v Novem mestu sporočili upravi otroškega vrtca, da bodo v najkrajšem času začeli z prizidavo novih prostorov, v katerih bo vrtec lahko sprejel 70 otrok. Skupna zmogljivost vrtca bo potemtakem 150 otrok. Vprašanje novega otroškega vrtca za Kandijo in Grm bo s tem začasno odloženo, vsekakor pa ga bo treba prej ali slej tudi rešiti.

Kratke iz črnomaljske občine

Solska reforma v občini Črnomelj bo potekala takole: popolni osemletki bosta v Črnomlju in na Vinici, s 5. razredom pa bodo začeli v Dragatušu, Adlešičih in Starem trgu. Nova dopolnilna šola se je že preselila v Črnomelj iz Smihela pri Novem mestu. Črnomaljska gimnazija se bo iz svojih prostorov selila v dosedanje prostore osnovne šole, osemletka pa v dosedanje gimnazije zato, ker ima višja gimnazija le štiri razrede in manj dijakov kot jih bo imela osemletka.

Priljubljeni kmetje sam. Najmočnejši dobavitelj je področje okoli Metlike.

Približno polovico sadja bo Belsad predelal v sadno pulpo, ostalo polovico pa v žgane piščice. Belsad je še vedno tak kot je bil leta 1956, le s to razliko, da zdaj diha, iz leta v leto si kolektiv želi in obljublja nove naprave, stroj koncentrador in razne tehnične izboljšave, pa jih ni od nikoder.

Cevljarska delavnica Dragatuš je odprla novo delavnico v Starem trgu ter tako razširila svojo dejavnost.

Prisilna uprava, ki je doslej vodila Splošno kleparstvo Črnomelj, je ukinjena. Po krivdi prejšnjega upravnika je imelo podjetje 800.000 din izgube in je tako prišlo pod prisilno upravo. Zdjaj so že vse obveznosti poravnane in bo kleparstvo v bodoče lahko nemoteno poslovalo.

Odkup sadja je v Belsadu na višku. Zdjaj odkupujejo jabolka za industrijsko predelavo po 6 din kg, hruške pa po 8 din kg (tepke in močnice). Ta mesec bodo pričeli odkupovati tudi slive in pozneje še grozdje.

Dnevno odkupijo povprečno 2 vagona in pol jabolk in hrušek, od tega dobavijo 1 vagon in pol kmetijske zadruge, 1 vagon pa

Proslava 15-letnice ustanovitve slovenske protifašistične ženske zveze

V okviru okrajnega odbora SZDL Novo mesto je bil izvoljen pripravljalni odbor, ki bo v času praznovanja novomeškega občinskega praznika organiziral tudi svečano proslavitev ustanovitve ženske organizacije.

Gostje iz vse Slovenije bodo 25. oktobra dopoldne prisostvovali komemoraciji na grobu Katje Rupenove v Mirni peči. Popoldne pa si bodo ogledale delo na avtocesti in obiskale Bazo 20 na Rogu.

26. oktobra dopoldne bo ogled Novega mesta (nove pralnice, Dolenskega muzeja itd.), nato pa bo s svečano proslavo v Domu ljudske prosvete žensko praznovanje zaključeno. Natemne bomo o tem še poročali.

TOVARIŠKO SREČANJE ŠTAJERSKIH BORCEV IN AKTIVISTOV 6. in 7. SEPTEMBRA V MOZIRJU

ob 15. obletnici ustanovitve VI. SNOUB »Slavka Slandra«

S p o r e d :

6. SEPTEMBRA:

ob 12. uri odkritje spomenika Slandrovi brigadi na Siplku, na kraju njene ustanovitve,
ob 17. uri slavnostna seja ObLo Mozirje in odkritje spominske plošče na »Domu Slandrove brigade«, ob 20. uri akademija TV društev Partizan.

7. SEPTEMBRA:

ob 9. uri v Lokah pri Mozirju Zbor borcev Slandrove brigade in aktivistov,
ob 10. uri slavnostno zborovanje — proslava 15. obletnice ustanovitve brigade »Slavka Slandra«. Po proslavi zabava s kulturnim sporedom.

OBČINSKI ODBOR ZVEZE BORCEV MOZIRJE

»Slovenec sem - ga piti čem«

Vinogradniška razstava v Brežicah, odprta od 6. do 15. septembra 1958

Najprej vas moramo opozoriti: naslovne vrstice ne pomenijo reklame za dobro kapljico iz kake vinske kleti, temveč jih je izrazil sodar Anton Geršak iz Kunsperka v čelno stran sode, ki ga bomo med drugim videli na vinogradniški razstavi v Posavskem muzeju v Brežicah.

Letos proslavlja doma in v tujini dobro znano podjetje »Vino Brežice« 10-letnico svojega obstoja. V spored svojih proslav je podjetje uvrstilo tudi razstavo, ki naj prikazuje razvoj vinogradništva na ozemlju tostran in onstran Save od najstarejših dob do danes. Razstavo je pripravil kolektiv Posavskega muzeja v Brežicah, finančno podporo pa je prispevalo podjetje »Vino«.

Sklepi, ki so jih sprejeli vinogradniki posameznih vasi na svojih »gorskih zborih«, so veljali kot zakon. Spoštovati jih je moral tudi fevdalni gospodar, ki se je udeleževal »gorskih zborov« kot razsodnik v spornih zadevah.

Mnogo več kot pisanih dokumentov se nam je ohranilo starih vinogradniških predmetov; nekateri so celo še iz 18. stoletja. Med zanimive

posebnosti prištevajo vsaj 200 let star prešni kamen iz Feršeličeve hrama na Libni nad Vidmom, ki v Sloveniji nima dvojnika. Vanj je neznan ljudski umetnik-kamnosek vklesal štiri frontalno postavljene, popolnoma primitivne figure: brenrtarja s palico in psom, sv. Florjana

in gorečo hišo, Križanega in sv. Marjeto, patrono Libne. Kamen je še iz časov fevdalnega gospostva. Najbrž je bil last brežičkih grofov Attemsov, ki so imeli na Libni velike vinograde. Ko pa so Attemsi vinograde odprodali, je prišla preša v kmečke roke. Teršelič, zadnji lastnik tega prešnega kamna, pravi, da je bil v njegovem hramu že štiri rodove.

Umetniško zelo dognan je tudi relief na enem izmed razstavljenih sodov z letnico 1827. Predstavlja znan svetopisemski prizor in je delo priznanega umetnika-rezbarja iz začetka 19. stoletja.

Toda odveč je iskati med razstavljenim gradivom samo posebnosti. Vsak razstavljeni predmet je po svoje zanimiv. Kdo danes še ve, kaj je to »pikajzen«, priprava, ki so jo še v prejšnjem stoletju uporabljali pri koljenju v štajerskih vinogradih. Malokdo še pozna »cug« iz buče ter različne oblike lončenih in steklenih nateg, ki so jih pred več desetletji uporabljali naši vinogradniki. In kdo ve danes, kaj je dolenski »ščel« in bizeljski »šefar«, čemu služita na Dolenskem »štue« in na Bizeljskem »škafek«. Malokdo še ve, kakšne so bile in koliko so držale stare gostilniške mere, n. pr. bokali in firkli, in vendar naši predjedci pred 100 leti za liter še siljali niso.

mo več. Le malokdo ve, da ima stikalnica skoraj 20 delov, ki jih v vsakem kraju drugače imenujejo. Preveč bi imel židane volje, kdor bi danes moral piti iz posode »Chel-leh-meh«, če ne pozna potegavščine, ki so si jo s to posodo privoščili naši predniki. Zejen je ostal in vendar je bil moker večih tistih, ki ni znal piti šentjanževca iz »bilkuma«. Vse te posode, od katerih so se večih zabavali naši predniki, napravili pa so jih iznajdljivi lončarji, so danes izginile. Le na vinogradniški razstavi jih bomo še lahko videli.

Od novejšega razstavljenega dokumentarnega gradiva naj omenimo, da bo razprostranost naših vinogradov v prvi polovici 19. stoletja prikazana z zemljevidi franciscejske katastra, ki so bili risani leta 1825.

Katastrofo, ki je zadela štajerske vinograde ob koncu 19. stoletja, ko je skoraj vse vinograde uničila trtna uš, nam bodo predložili spisi in statistike štajerskega deželnega komisarja za vinogradništvo. V posebni vitrini bo prikazano delo in zasluge, ki jih ima pri obnovi po trtni uši uničenega štajerskega vinogradništva pred 70 leti umrli bizeljski rojak Ivan Balon.

V članku smo omenili le nekaj razstavljenih predmetov in dokumentov, ker je nemogoče opisati vse razstavno gradivo. Pripravičarji smo, da bo razstava ugajala vsem obiskovalcem, zlasti pa vinogradnikom.

200 let star prešni kamen iz 18. stoletja s štirimi vklesanimi podobami

Sprehodi po novomeških likovnih razstavah

Bogdan BORČIČ je v Novem mestu, kljub temu, da je bil tamkaj profesor risanja, redko razstavljal. Zato pa zadnje čase bolj pogosto na rednih društvenih razstavah v Ljubljani, kjer se postopoma vse bolj uveljavlja in izpričuje izbirno slikarsko osebnost. Slika, ki je na razstavi, do mende še iz njegovih študentskih let (naj mi Borčič oprost, če ni tako). Prevož je očiten vpliv šole, da bi lahko rekli, da je slika posnem Borčičeva kot ga poznamo danes. Je pa kultivirana v barvah in inteligentno naslikana. Sodi med najboljše kar je na razstavi. Osvetluje. Danes Borčič slika drugače. Pokrajina ob morju pa bo ostala mladostni spomin na njegovi doslej izhodu umetniški poti, ki pa je žal premalno posejana z njegovimi deli. Preveč išče probleme. Preveč resno se loteva slikanja. Na vsak način hoče se nekaj povedati — predvsem v pristaniškem govorici, pa četudi gre za preprost (kar otroško preprost) motiv z igralnimi kartami ali parom ribe na pladnju.

Končno se ustavimo še v tretji in zadnji sobi. Pri Lamutu. Slikar in grafik Vlado LAMUT je zadnje sobo napoini kar sam. Na poznatih in nepoznatih obeh se vrstijo predvsem novomeški motivi (nekateri že tolikokrat in celo prevečkrat upodobljeni!), morská obrežja in nekaj makedonskih vedut. Brez dvojne je Lamut zelo ploden slikar in grafik. V primeri z Borčičem, da še celo. Brez dvojne je tudi talentiran in izviran, trmo-

plav in iskren. Kdo bi danes uspel naštetu vse njegove razstavljene in še ne razstavljene novomeške vedute, upodobljene novomeške ulice in uličice, motive s Krke, Ragovega loga, njegove kozolce, mlino in žage. V svoji barvni surovosti in vsiljivosti ostaja Lamut vselej Lamut, ki se počasi, zato pa bolj zanesljivo iztrija iz svojega, včasih morda zares že preveč ozkega realističnega okvira in svoje slikarske manire (nam, ki sledi-mo zapovestjo vsaki domači in tuji razstavi v Moderni galeriji ali Jakopičevem paviljonu, postaja realizem v umetnosti že preteklosti). Lamut, zvest predmetu, otipljivi predmetnosti — ki je pri njem običajno izrez iz pokrajine ali mestna veduta — pozabljaja včasih celo na horizontalno in zato so njegove slike večkrt brez atmosfere, zraka in celo neba. Pa ne vselej in Lamutovo škoda in škoda kvalitete! Tak je pač Lamut! Morda je v zadnjem času malice spremenil barvno paleto. Postala je toplejša in bogatejša. V barvi je postal svobodnejši. Manj vezan na predmet. Oprostil se je (četudi s težavo) zelnata Krka, Ragovega loga. V pokrajino vnaša toplejše tone, postaja bolj barvit, manj surov in vsilju, včasih je že nežno subtilen. Sicer pa moramo reči, da je treba še počakati, kaj nam utegne še pokazati. Pri njem lahko vselej računamo na presenečenje. Je pač trmoglav. Lahko pa že rečemo, da se bomo vselej je pri tako različnih obrazilih dosledno

srečavali s starim Lamutom, ki svojega umetniškega definiranja zlepa ne bo mogel in hotel zatajiti. O modi pri njem ne moremo govoriti, marveč samo o Lamutu, ki je zvest predvsem sam sebi.

Bolj svoboden je v grafiki. Morda se v njej lažje izraža. Tu goji, v razliko od oljnih slik, tudi figuralko. Le ta je ujeta v simboliko, v pariške reminiscence. Tu Lamut razmišlja. Manj je vezan na predmetnost. Tudi likovno je tu naprednejši in morda tudi kvalitetnejši, vsekakor pa prav tako malo discipliniran kot v olju. Lamut spada med manj disciplinirane umetnike. Zal, da včasih v lastno škodo. Vendar pa, kadar slika, v pločevino ali riše na kamen, tedaj ustvarja iz nekega notranjega nedololočljivega nagiba in slika zato, da slika in da precej naslika. Tedaj ne utegne razmišljati, hiti in morda zato ostaja včasih površen in novi motiv ga še zveni, da ne utegne niti starega dovršiti.

Lamutovo delo na razstavi, njegove slike in predvsem tudi grafike, so dober obet tudi za naprej. Zato smo se pri Lamutu tudi še posebej ustavili. Drago Komelj

Bogdan Borčič: PRISTANIŠČE

Lov na srečo ...

Lep delovni dan dopoldne. Na žviškem trgu se tišči skupaj kopica ljudi, kakih 50. Kaj neki imajo? Pod betonsko »marelo« je popolni kramar razložil to in ono. Ne za prodajo, za lov na srečo! Najmanjši gledalec so se prerinili do same mize s srečo. Noski so jim uprli malone v razstavljene svetleče se predmete, namenjene tistim, ki imajo srečo, najprej pa seveda denar. Brez denarja tudi tu ni sreče.

Za tri sto din se dobi zapesna ura! Igra je enostavna. Na vrvi visečo kroglice spusti zanihati in če podre figuro, imaš kot bi trenil uro v žepu, čisto novo, seveda. V drobcu sekunde je ura tvoja, če ...

... si seveda prej še obvezno ob tri sto din. V desetih minutah jih je ob tak znesek vsaj pet ali šest. Mlada podeželska ženska »reskira« (tisočnik in dobi uro! Kaka sreča! Vsi kar zijajo in vlečejo na dan stotake! Sreča pa je muhasta in se po navadi nasmeje tistemu, ki jo prodaja, in ne tistemu, ki jo lovi s stotaki ali desetaki.

Čudim se, da je pri ljudeh še toliko naivnosti, da imajo za take reči dovolj denarja in časa sredi tedna, sredi meseca in v lepem dopoldnevu! P. R.

ŽENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO ☆ ŽENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO

Prvo leto v šolo

Marsikateri otrok si že od zgodnjega detinstva želi v šolo in se že prej rad igra »pisarne«, »šolo« in sploh vse, pri čemer je treba držati v roki svinčnik. Nekateri otroci pa se šole boje in čutilo do nje pravcat odpor. In vendar — za vse malčke sedmih let se bodo še ta teden odprla prvč šolska vrata. To je za otroka velik dogodek, zato ga moramo nanj pripraviti. Starši naj otroku že prej razložijo, da v šoli vsi otroci sede v klopih in poslušajo učitelico, ki jim pripoveduje najzanimivejše reči, in da odslej ne bo več malček, temveč šolar, ki bo opravljal nad vse važno nalogo — učil se bo. Kako napačno ravnajo nekateri starši, ki otroka strahijo: »Ko boš šel v šolo boš že videl! Učiteljica te bo za lasel« in podobno. Razumljivo je, da se tak otrok šole boji in da jo zasovraži še preden prvič stopi vanjo.

Plašne otroke naj mati popremi v šolo, da si otrok ogleda pot, stavbo in razred, v katerem bo odslej vsak dan sedel. Nič kaj dobro pa ne vpliva na otrokovo samostojnost, če ga mamica še nadalje vsak dan spremilja do šole; tudi šolski se norčujejo iz takega otroka, zaradi česar se ga čisto prime vzdevek »miljenček«.

Najvažnejši so za otroka prvi dnevi, ki jih preživijo v šoli. Njegovi prvi vtisi so odločilnega pomena za nadaljnje šolanje, zato moramo v prvih dneh z otrokom pravilno ravnati. Zre prejšnjemu v stanovanju prostor in mizo, kjer bo naš šolar pisal naloge in se učil. Paziti moramo na to, da bo miza dovolj osvetljena. Določimo tudi uro, ob kateri bo otrok redno vsak dan pisal nalogo.

Kako torej ravnamo z otrokom v prvih dneh šolanja? Ko pride iz šole domov, ga najprej sprašujemo, kako mu je bilo v

šoli všeč, kdo je njegov tovariš v klopi, kaj je učiteljica povedala itd. Navadit ga moramo namreč, da bo kasneje vedno sam povedal, kaj je počel v šoli, če je znal ali ne itd. Po kosilu naj se malo razvedri. Učica ali dve med sovrstniki ga bo napravila spodbudnega in vedrega. Ob določenih urah ga pokličemo k učenju. Prve dni naj mamica ali očka kar gledata, kako bo njun šolarček pisal nalogo. Pri tem naj pazita, da bo pravilno držal svinčnik, da bo pravilno razložil očel od zvezka in na držo

še danes brez skrbi veselo na Krki! Jutri pa v šolo, kjer si bodo kakor pridne čebele nabirali znanje in se pripravljali na življenje. Rod brsti iz roda in ta, ki se v naših šolah zdaj učil in vzgaja, nas bo kmalu zamenjal. Zdalej se otroško razigrani na vodi, čez leta pa delavci, inženirji, zdravniki, obrtniki, učitelji, skratka — nova generacija, ki bo nadaljevala veliko začeto delo: za dvig in razcvit svobodne domovine. In kot je bil mladi rod med narodnovobodilnim bojem v prvih vrstah graditeljev novega sveta, tako polna volje in požrtvovalnosti naj bo tudi mladina, ki prevzema ali bo prevzela veliko dediščino naše revolucije.

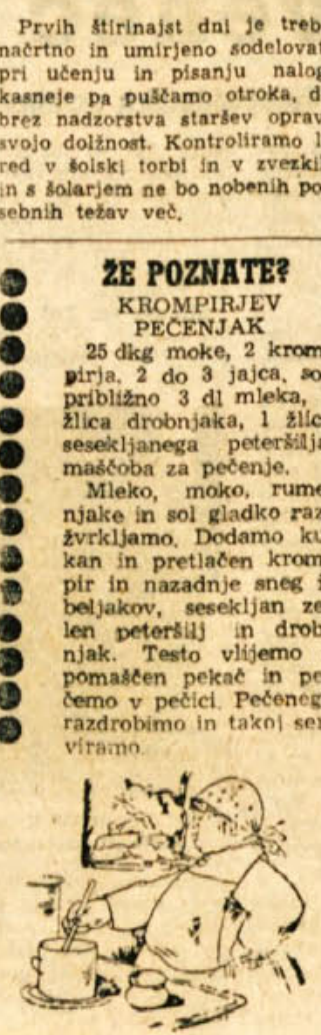
zvezka. Na napačne ga moramo mirno in ne pogosto opozarjati, nikakor pa ne smemo na otroka kričati ali ga celo udariti, sicer ne bo otrok nikdar več rad opravljal tega posla in bodo z njim vedno težave. Tudi ni prav, če mati izgubi potrpljenje, ko malček prepočasno vleče črte po zvezku in začne sama pisati vanj. Čisto gotovo je, da se bo tak otrok vedno zanašal na to, da mu bo mama napisala nalogo, v šoli pa ne bo mogel slediti vrstnikom, ki so si doma z vajo pridobili spretnosti v pisanju.

Prvih štirinajst dni je treba načrtno in umirjeno sodelovati pri učenju in pisanju nalog, kasneje pa puščamo otroka, da brez nadzorstva staršev opravi svojo dolžnost. Kontroliramo le red v šolski torbi in v zvezkih in s šolarjem ne bo nobenih posebnih težav več.

ZE POZNATE? KROMPIRJEV PEČENJAK
25 dikg moke, 2 krompirja, 2 do 3 jajca, sol, približno 3 dl mleka, 1 žlica drobnjaka, 1 žlica sesekljane peteršilja, masčoba za pečenje.
Mleko, moko, rume njake in sol gladko razžvrkljamo. Dodamo kukin in pretlačen krompir in nazadnje sneg iz beljakov, sesekljan zelen peteršilj in drobnjak. Testo vlijemo v pomaščen pekač in pečemo v pečici. Pečenega razdrobimo in takoj serviramo.

»Sladoledar ni imel drobiža!«

HRVAŠKO-SLOVENSKI KMEČKI UPOR 1573

Zgodovinska razstava v Kostanjevici

Bralcem naših tednikov in dnevnih časnikov naslov ni neznan. Razstavo, ki jo je pripravil Posavski muzej v Brežicah in bo odprta v soboto 6. septembra v Kostanjevici v okviru prireditve Dolenjskega festivala, so danes videli že v Brežicah, Trbovljah in v Novem mestu. Povsod so jo obiskovali navdušeno sprejeli; v Trbovljah si jo je ogledalo 16.000 ljudi.

Temu se ne čudimo, saj se ljudje v Posavju in v Hrvaškem Zagorju še danes, ko bo kmalu minilo 400 let od tega dogodka, spominjajo upora in njegovih tedanjih glavnih voditeljev. Dramatična dejanja upora živijo še danes v ljudskem izročilu. Opevali in opojevali so jih slovenski in hrvaški pesniki in pisatelji, izražena so v mnogih glasbenih delih slovenskih in hrvaških skladateljev in okrog 300 let jih že opisuje in raziskuje hrvaški in slovenski zgodovinarji.

Kmetje-tlačani v Hrvaškem Zagorju in v Posavju od Plieterna do Kostanjevice in Pleterja so bili v tem uporu revolucionarno razmišljani kot nikoli prej. V Posavju so slovenski in hrvaški uporni kmetje dosegli največ uspehov in tudi svoj prvi in odločilni poraz. Predali sta se jim mesti Brežice in Krško ter gradovi Kumperek, Leskovec, Rajhenburg, Sevnica, samostan v Jurklostru itd. Pri Krškem pa je del Gregoričeve uporniške vojske doživel svoj prvi in za nadaljnji razvoj upora usodni poraz. V bojih z Ustoki je v Krškem padlo in utonilo na begu v Savi okrog 300 slovenskih in hrvaških kmetov. Čez štiri dni po porazu kmetov v Krškem je Gasper Alapič, namestnik hrvaškega bana in škofa

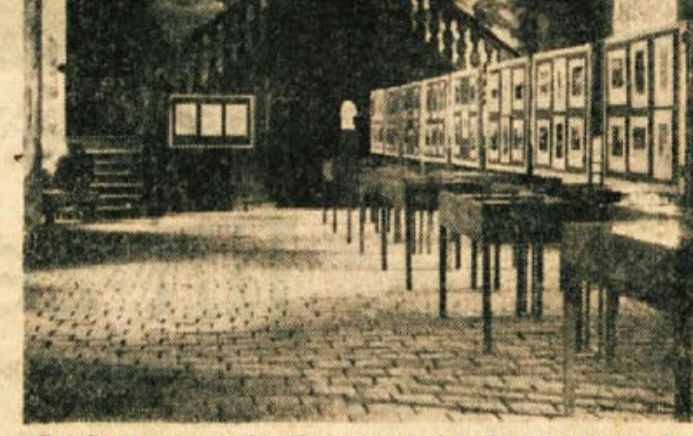
Julija Draškovića premagal; glavnih hrvaških upornikov pri Stubici v Hrvaškem Zagorju. Na pustno nedeljo 13. februarja so v Zagrebu na Draškovičev predlog okovali »kmečkega kralja« z razbeljeno železno krono.

Razstava nam bo to slavno poglavje naše in hrvaške zgodovine prikazala z bogatim kulturno-zgodovinskim in arhivskim gradivom, ki nam bo vsestransko osvetlilo potek dogodkov na posredovalno tudi kulturno silko natega podedstva in plemstva ob

Razstavljeno je plemiško orožje in oprema, ki so jo uporabljali v naših krajih konec 16. stoletja v času izumirajoče gotike. Ilustrativno je prikazana tudi noša in primitivno orožje upornih kmetov.

Razstava nam s svojim bogatim in različnim gradivom lepo prikazuje eno najvažnejših poglavij v zgodovini hrvaškega in slovenskega naroda. Iz nje tudi spoznamo kulturno in socialno podobo plemstva in kmeta - tlačana ob koncu 16. stoletja.

Kakor doslej v vseh ostalih mesih, si jo bo gotovo tudi v Kostanjevici v času Dolenjskega festivala ogledalo veliko število obiskovalcev.

Detajl z razstave »Hrvaško-slovenski kmečki upor 1573« v brežiškem gradu

Zanimivo za filateliste: poseben poštni žig, ki ga bo v festivalskih dneh uporabljala kostanjeviška pošta

koncu 18. stol. Po kronološkem redu dogodkov v upor bo razstavljeno najvažnejši nemški in latinski dokumenti z ustreznimi slovenskimi prevodi, iz katerih bomo podrobno spoznali varške in razvoj uporniškega gibanja ter usodo poraženih upornikov in njihovih voditeljev po vsakokratnem porazu kmečke vojske; maščevanje svetnega in cerkvenega plemstva, sodni proces proti glavnemu vojaškemu voditelju upora Riji Gregoriču na Dunaju itd. Razstavljena so številna pisma bana in škofa Jurija Draškovića, nadvojvode Karla, cesarja Maksimilijana, Stajerskih in Kranjskih deželnih stanov ter fevdalnih gospodov iz Mokric, Brežic, Leskoveca, Rajhenburga, Sevnice, Kostanjevice, Pleterja, Radeč itd.

Sodni proces proti upornikom v Ljubljani in na Dunaju bomo spoznali iz mnogih zapiskov zasliševanja. Posebno zanimivo so izpovedi Rije Gregoriča na Dunaju

Aktiv komunistov DPD SVOBODE

na Vidmu pri Krškem o problemih društva

V Vidmu - Krškem so predteklo leto zgradili dom Svobode in tako postavili temelj za nemoteno kulturno - prosvetno delo v tem kraju. Vse dotlej se bile kulturne prireditve redke, z novim domom pa se je DPD Svoboda močno razvilo, saj so v pretekli sezoni pripravili občinstvu več premier, poskrbeli pa so tudi za razna gostovanja (poklicno gledališče iz Celja, člani ljubljanske Opere, slovenski okelet).

Ceprav je upravni odbor društva delal zelo uspešno, je občinski komite ZK pred kratkim sklical aktiv komunistov DPD Svobode, ki šteje 16 članov.

Ugotovili so, da so pri izdelavi pravilnika društva prišli do izraza tendence posameznikov, ki so nameravali na račun kulturno - prosvetnega dela tudi kaj zaslužiti. Tako n. pr. pravilnik predvideva, da pripada 10 odstotkov dobička od vsake predstave režiserju. Pred upravni odbor so postavili člani aktivna zahteva, da pravilnik na prihodnjem občnem zboru spremeni. Mnenja so, da naj bodo člani DPD Svobode čisti amaterji, zato ni prav, da iščejo nekateri v kulturnem delu zaslužek. Kolikor se pokaže potrebe po plačnih prevodih, potem naj bodo to poklicni glasbeniki, ki so za to delo res sposobni.

Pri predlaganju za odlikovanje zaslužnih kulturno prosvetnih delavcev mora biti v bodoče odbor bolj dosleden oziroma mora preprečiti, da ne bo več primera, da bi bili med predlaganci polprofesionalni član. Člani aktivna zahtevajo, da se predlogi, ki so bili dati za odlikovanje in tudi potrjeni od republiške Zveze Svobod, umaknejo, in to za dva člana, ker iščeta pri tem društvu poseben zaslužek.

Pokazalo se je, da je bil sestanek aktivna zelo koristen, saj je razen mnogih pozitivnih del razkril tudi nekatere pomanjkljivosti v društvu, ki so kvarno vplivale na delo in uspeh. Ker bodo te napake odpravili, bo delo v društvu veliko lažje in ne bo več prekanj pri sprejemanju repertoarja. Aktiv ZK ne bo dopustil, da bi predvajali le plitva dela, temveč tudi ideološko in vzgojno upravičena.

Tudi nasprotja med režiserji bodo s tem odstranjena. Ne bodo dopustili, da bi nenaravno začeli s študiranjem raznih del.

Še o cenah malin
Na željo kmetijske zadruge Kocetje sporočamo, da so vse zadruge letos plačevale nabiralcem malin po 90 din/kg. Po 100 do 110 din/kg pa so jih prodajale naprej. V tej ceni so namreč vračunani vsi stroški: zadruga (prevoz, gnitje, kajo itd).

Naknadni razpis

prostim uslužbenih mest za učno in vzgojno osebo na šolah in drugih vzgojnih ustanovah v občini Novo mesto.

Komisija za razpis delovnih mest za prosvetne delavce pri Občinskem ljudskem odboru Novo mesto objavlja v zvezi z 8. in 9. členom pravilnika o Izvedbi razpisa uslužbenih mest za učno

in vzgojno osebo na šolah in drugih vzgojnih ustanovah (Svet za šolstvo LRS št. 748-6 z dne 16-4-1958) in na osnovi 244. in 245. člena zakona o javnih uslužbenih

NAKNADNI RAZPIS uslužbenih mest za učno in vzgojno osebo na šolah in drugih vzgojnih ustanovah v občini Novo mesto in sicer:

Ustanova	Razpisana uslužbena mesta za	Pogoji	Ugodnosti, ki so vezane z delov. mestom
1. Dol. Karteljevo. Osnovna šola	2 učitelja	učiteljske z diplomom	druž. stan. in dodatek 1.000 din za teško mesto
2. Dolž. Osnovna šola	2 učitelja	učiteljske z diplomom	druž. stanov in dodatek 2.300 din za teško mesto
3. Gaberje. Osnovna šola	1 učitelja	učiteljske z diplomom	druž. stanov in dodatek 2.900 din za teško mesto
4. Podgrad. Osnovna šola	1 učitelja	učiteljske z diplomom	samsko stanov. in dodatek 2.000 din za teško mesto
5. Stopiče. Osnovna šola	3 učitelje	učiteljske z diplomom	samska stanov.
6. Prečna. Osnovna šola	1 učitelja	učiteljske z diplomom	samsko stanov.
7. Senarjeta. Osnovna šola	2 učitelja	učiteljske z diplomom	samska stanov. in dodatek 1.000 din za teško mesto
8. Osnovna šola Novo mesto I	1 profesorja oz. predmet učitelja za ne-angl	univerza ali VPS	samsko stan.
9. Osnovna šola Novo mesto II	1 profesorja oz. predmet učitelja za ne-angl	univerza ali VPS	samsko stan.
	1 profesorja oz. predmet učitelja za sl-angl	univerza ali VPS	samsko stan.
10. Gimnazija. Novo mesto	1 profesorja za ma-fi	univerza	samsko stan
11. Učiteljske. Novo mesto	1 profesorja za sl-srbohr	univerza	samsko stan

Kandidati morajo vložiti prošnje najkasneje do 15. septembra 1958 neposredno šolskemu odboru ustanove, kamor prosijo O svoji prošnji morajo takoj obvestiti neposrednega starešino, le-ta pa mora organa pristojnega za namestitve.

Upoštevat morajo člen 18 omejene pravilnika. Pogoji za posamezna delovna mesta so navedeni v razpisu. Novo mesto, dne 30. 8. 1958. Komisija za razpis delovnih mest ObLO Novo mesto

NE ZAMUDITE PRILOŽNOSTI!
VPIŠITE SE V DOPISNI TEČAJ nemščine ali italijanščine PRI DOPISNI ŠOLI V LJUBLJANI
Oba jezika se bosta poučevala na štirih stopnjah. Prve tri bodo postopoma posredovale znanje sodobnega jezika v govoru in pisavi, četrta, izpopolnjevalna stopnja, pa se bo cepila v dve veji:
● gospodarskopolovno, ki bo usposobila kandidate za pismeno in ustno poslovno obnavljanje,
● književnozgodovinsko in estetsko, ki bo nudila dopisnikom pregled celotne italijanske in nemške književnosti ob najboljših umetniških stvaritvah posameznih del ter najzanimivejših strujah.
Podrobnejše informacije, programe in prijave dobite pri vseh sindikalnih podružnicah kakor tudi pri okrajnih tes občinskih odborih ZB.
Rok za vpis je 15. september.
Člani ZB imajo pri šolninji popusti!

staro

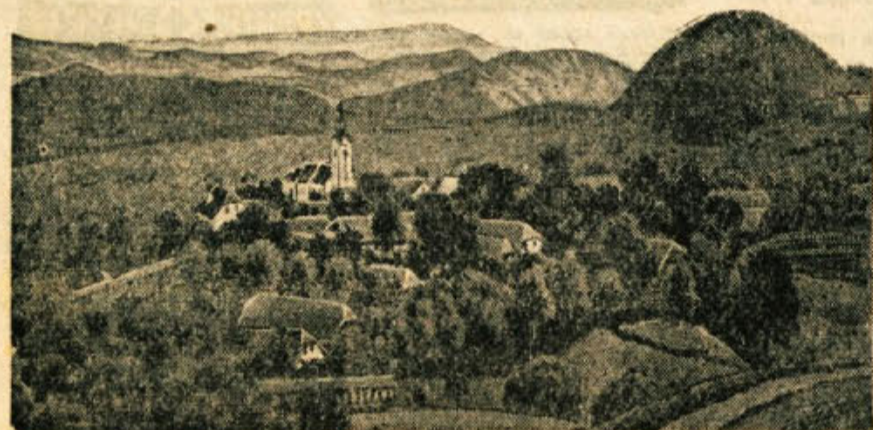
Takle je bil novomeški trg s svojim nekdanjim starim vodnjakom in starim rotovžem, ko so na njem meščani poslušali muziko svoje slavne meščanske garde, ko je hodil čezenj Janez Trdina, in je mladi študent in pesnik Dragotin Kette pisal svoje pesmi, od katerih je eno posvetil prav temu trgu in vodnjaku: »Noč trudna molči, nezamudna beži čez tni trg luna sanjava...«

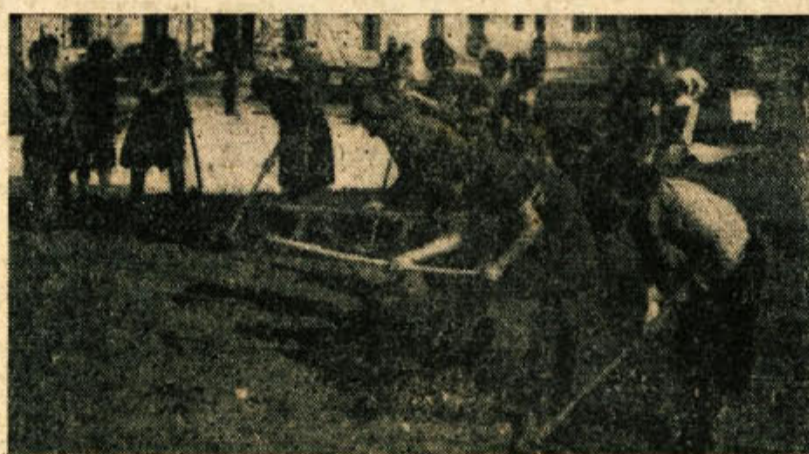
Kuga, lakota, črne koze in še polno drugih nadlog je včasih razsajalo po naši deželi. Se pred zadnjo vojno sta bolezen in revščina prisilila marsikoga, da je moral beračiti od hiše do hiše. Se huje pa je bilo v prejšnjih stoletjih. Na sliki berač iz slavne Valvasorjeve knjige »Slava vojvodine Kranjske«.

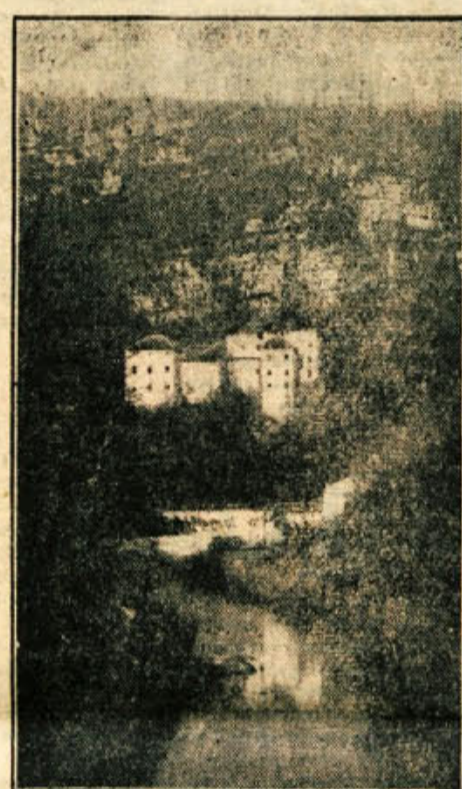
Porušene hiše, soie, kmečki domovi, razdejana gospodarska poslopja, uničene delavnice, podrti mestovi in proge — taka je bila podoba naše domovine pred dobrimi trinajstimi leti, ko so nad ruševinami in pogorišči zavihrale zastave svobode. V tej razmeroma tako kratki dobi smo toliko obnovili in prenovili, na novo zgradili in postavili, da se nam zdi tale podoba kot odsev neke davne preteklosti, pa vendar je minilo od takrat komaj pičlo poldrugo desetletje. Desetletje graditve, nenehna vzpona in naše rasti.

Se leta 1926 je bila takale dolenska vas zaprta od vseh strani. Ze prej je dolenski mali človek poznal samo pehanje za skromen košček kruha na revni kraški zemlji ali pa pot s trebuhom za kruhom čez veliko lužo, kamor se je izselilo prav z Dolenske na desetisoče ljudi. Takrat ni bilo v naših vaseh dobrih poti, ne elektrike ne vodovodov. Tudi vaščani zanimivega naselja Sela-Sumberk, kot ga kaže slika pred dobrimi 30 leti, so živeli tako. Danes pa imajo elektriko, močno kmetijsko zadrugo, nova cesta iz Žužemberka na Radohovo vas pa jih bo povezala celó z mednarodno avtomobilsko cesto Ljubljana—Zagreb—Beograd.

Dolenske žene in dekleta so kot borke, aktivistke, matere in kmetice v zadnji vojni dale svoj velik, izreden delež osvobodilni borbi. Tudi po vojni jih vidimo povsod, kjer se obnavlja in gradi. Revolucija je naši ženi prinesla ne samo svobodo; zaradi njenega dela in resnične enakopravnosti v družbi ji daje pravice in dolžnosti v našem celotnem družbenem življenju. Na sliki: novomeške žene 16. aprila 1946 čistijo in urejajo Novo mesto.

Nekoč roparsko gnezdo, dvojček znanega gradu Erazma Predjamskega blizu Postojne, Lu kn ja pri Prečni, je eden izmed številnih dolenskih gradov in privlačna turistična točka. Grad danes ni več takšen kot ga kaže slika. Njegove ruševine zapirajo romantično sotesko, v kateri izvira in teče Prečna, ki je pri Mirni peči šla že drugič pod zemljo kot Temenica. Tik pod gradom žene tudi manjšo novomeško elektrarno.

Res se poletje bliža kraju, saj cvete že ajda, znanilka jeseni, in grozdje ima od dneva do dneva več sladkobe, vendar pa počitnic navzlic jutrišnjemu začetku novega šolskega leta za vse le še ni konec. To se pozna tudi v našem uredništvu, ki že tako ni posebno »zasedeno« — saj če gre eden na oddih, manjka v redakciji kar 50% ljudi... Zategavojjo smo segli tokrat za našo zadnjo stran v arhiv starih, že davno obledelih klišejev, dodali pa smo jim tudi nekaj prav zadnjih posnetkov. Čeprav ne moremo reči, da bi nam snovi primanjkovalo (prizadevni dopisniki nas kar pridno zalagajo z novicami, čeprav žal še vedno ne iz vseh naših krajev), smo vam za spremembo namenili danes takole zadnjo stran, kot jo imate pred sabo. Morda bo celo bolj uga-jala kot običajna šesta stran Dolenca, saj sprememba mika. Čeprav živimo v dobi satelitov, raketnih letal, flatov ali »pufkov« in mopedov, je nemara vendarle zanimiv pogled na prometno sredstvo, s kakršnim so se pred dobrimi sto leti vozili naši predniki in s katerega podoba začnemo to stran.

»Ze čriček prepeva, spet pojdemo brat'...« Dolenski vinogradi obetajo pridelek, kakor ga že dolgo ni bilo. Prvi litri sladke portugalko so že stekli v škafke, čebričke, sodčke in sode, pa seveda tudi v žejna grla, ki jim novina še posebno prija. Dobra vinska letina pa ni samo veselje vseh tistih, ki ljubijo dobro kapljico ali radi zobljejo; za Dolensko in Spodnje Posavje je vinogradništvo pomembna gospodarska veja. Zato ji posveča ljudska oblast in zadrugi posebno pozornost in daje pomoč pri obnavljanju ostarelih trtnih nasadov

»POJMO BRATJE, PESEM O SVOBODI!« piše na spomeniku, ki ga je Novo mesto postavilo v čast in spomin osvoboditvi na novo urejenem spominskem prostoru leta 1953. V spominski loži na Vratih pa so na marmornih ploščah vklesana imena vseh z svobodo padlih Novomeščanov, talcev in drugih žrtev fašističnega nasilja.

Poglejmo za konec še v največjo, najmodernejšo tovarno celuloze in papirja na Vidmu pri Krškem. Njen kolektiv daje zdaj na dan že 100 do 110 ton časopisnega papirja, to je 10 do 11 vagonov. Na sliki vidite delavca ob pravkar izdelani bali novega papirja; tale bala tehta natanko 5000 kg.

in novo

Politično-upravno, gospodarsko in kulturno središče dolenske deželice, že v preteklosti povezano z imeni naših velikih mož, v narodnoosvobodilni vojni pa resnično PARTIZANSKO MESTO, je NOVO MESTO zdaj bolj kot kdajkoli prej sredi uresničevanja velikih načrtov naše nove socialistične stvarnosti. V zadnjih tednih so dolensko metropolo obiskali tudi naši najvidnejši politični voditelji — maršal Tito, Edvard Kardelj, Aleksander Ranković, Miha Marinko, Mika Tripalo in drugi — saj je mesto v neposredni bližini enega letošnjih največjih jugoslovanskih gradbišč: avtomobilske ceste bratstva in enotnosti Ljubljana — Zagreb.

